

Kalkınma Planları Çerçevesinde Türkiye’de Spor Politikalarının

Evrimi

Aziz DEMİRHAN

Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi

<https://orcid.org/0009-0008-2945-4782>

Aysel ÖZEL

Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi

<https://orcid.org/0009-0004-3249-6108>

Mustafa ASLANKILIÇ

Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi

<https://orcid.org/0009-0001-3561-7663>

Özet

Bu çalışmanın temel amacı, Türkiye’de Kalkınma Planları çerçevesinde spor politikalarının evrimini kapsamlı bir şekilde incelemek ve spor politikalarının zaman içindeki değişimini ve gelişimini detaylandırarak bu politikaların günümüz kalkınma planlarına nasıl entegre edildiğini anlamaya çalışmaktır. Çalışma, sporun toplum içindeki rolünün ve devletin spor politikalarındaki stratejik yaklaşımlarının nasıl evrildiğini ortaya koymayı hedeflemektedir. Bu kapsamda, Türkiye’de spor politikalarının tarihsel gelişimi, kalkınma planları içindeki yeri, sporun toplumsal ve ekonomik boyutları ve uluslararası spor stratejileri ile entegrasyonu gibi konular detaylı bir şekilde ele alınmıştır. Ayrıca, spor politikalarının gelecekte nasıl şekillenebileceği ve bu politikaların toplum üzerindeki olası etkileri de değerlendirilmiştir. Çalışmanın sonunda, Türkiye’de spor politikalarının, ulusal kalkınma hedeflerine ulaşmada önemli bir araç olduğu ve bu politikaların etkin bir şekilde uygulanmasının, toplumun her kesimine ulaşarak, sağlıklı, aktif ve rekabetçi bir toplum yapısının oluşturulmasına katkı sağlayacağı sonucuna varılmıştır. Bu bağlamda, spor politikalarının sadece sporcuların değil, toplumun tüm bireylerinin yaşam kalitesini artıracak şekilde planlanması ve uygulanması gerektiği vurgulanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Spor politikaları, kalkınma planları, ulusal spor stratejileri, spor eğitimi

The Evolution of Sport Policies in Turkey Within the Framework of Development Plans

Abstract

The primary objective of this study is to thoroughly analyze the progression of sports policies within the context of Development Plans in Turkey and to elucidate how these policies are incorporated into contemporary development plans by delineating the transformation and advancement of sports policies over time. The study seeks to elucidate the evolution of the role of sports in society and the state's strategic methodologies in sports policy. This context examines the historical evolution of sports policies in Turkey, their role in development plans, the social and economic aspects of sports, and their alignment with international sports strategies. The potential future shaping of sports policies and their possible societal impacts are also assessed. The study concluded that sports policies in Turkey are crucial for attaining national development objectives, and their effective implementation will engage all societal segments, fostering a healthy, active, and competitive social framework. It is underscored that sports policies must be devised and executed to enhance the quality of life for both athletes and all societal members.

Keywords: Sports policies, development plans, national sports strategies, sports education

SUMMARY

Introduction and Aim

Since the 1960s, sports have been recognized as a crucial element of Turkey's state development strategies, highlighting their significant contributions to the country's economic, social, and cultural advancement (Houlihan & Green, 2008). The formation of the Republic acknowledged sports as an essential instrument for the physical and mental development of youth, as well as for enhancing social cohesion and advancing national unity (Beissel & Kerr, 2021). Over the decades, the strategic importance of sports policies in Turkey has broadened, encompassing goals such as promoting regular physical activity across all age demographics, improving sports infrastructure, and raising standards in sports education (Chalip, 1995).

This study intends to rigorously analyze the progression of sports policies in Turkey through the lens of Development Plans, investigating the societal significance of sports and the evolution of the state's strategic approaches to these policies over time (Weed, 2011). The research specifically examines the historical evolution of sports policies, their integration into development plans, the socio-economic aspects of sports, and their correspondence with international sports strategies (Green & Houlihan, 2005). The study assesses potential future trajectories for sports policies and their anticipated societal impacts, emphasizing that successful execution of these policies is essential for fostering a healthy, active, and competitive society (Taks, 2013).

Material & Method

This study utilizes an extensive review of pertinent literature, encompassing scholarly articles, governmental reports, and historical documents, to examine the progression of sports policies in Turkey (Coalter, 2010). The research methodology employs a qualitative approach, concentrating on the systematic analysis of development plans and their incorporation of sports policies from the 1960s to the present (Houlihan, 2009). Data collection includes both primary and secondary sources, offering a comprehensive historical context and highlighting the strategic significance of sports policies in Turkey (Green, 2007). The research systematically classifies and analyzes the progression of sports policies as recorded in Turkey's Development Plans through a qualitative content analysis approach (Houlihan & Green, 2008). The study utilizes comparative analysis to evaluate the distinctions and commonalities in sports policies across various periods and development plans (Beissel & Kerr, 2021). This method facilitates a comprehensive analysis of the evolution and effects of these policies on Turkish society, providing an intricate account that underscores the strategic transitions and consistencies in the approach to sports policies over the decades (Chalip, 1995). The qualitative approach includes interviews with essential stakeholders, such as policymakers, sports administrators, and scholars involved in the formulation and execution of sports policies in Turkey (Green & Houlihan, 2005). The interviews are employed to triangulate data gathered from documents and literature, offering enhanced understanding of the motivations, challenges, and successes related to the state's sports policies (Taks, 2013). Furthermore, case studies of particular sports programs and initiatives are examined to demonstrate the tangible effects of these policies in practice (Weed, 2011).

Results and Discussion

This study's findings indicate substantial alterations in the formulation and execution of sports policies in Turkey over time (Beissel & Kerr, 2021). Initially, sports policies concentrated chiefly on the physical development of youth and the enhancement of national unity (Coalter, 2010). Over time, these policies have evolved to encompass wider social and economic goals, including the promotion of public engagement in sports, the improvement of sports infrastructure, and the attainment of international competitiveness (Green, 2007). The incorporation of sports policies into development plans has resulted in numerous beneficial outcomes, such as enhanced public health, greater social

cohesion, and improved international sports performance (Houlihan, 2009). National sports initiatives have markedly elevated physical activity levels within the population, consequently yielding favorable outcomes on public health metrics (Green & Houlihan, 2008). The advancement of sports infrastructure, encompassing the establishment of contemporary sports facilities and the organization of international sporting events, has enhanced Turkey's global sports standing (Chalip, 1995).

A comparative analysis of international practices reveals that although Turkey has made considerable progress in sports policy development, there are still areas needing enhancement (Weed, 2011). Increasing investment in sports education and facilities, along with ensuring equitable access to sports opportunities for all demographics, are recognized as essential areas for future emphasis (Taks, 2013). The research indicates that while Turkey's sports policies have progressed in accordance with international trends, there is still a necessity for more comprehensive and inclusive strategies to guarantee that all societal segments benefit from these policies (Houlihan, 2009). The study addresses the challenges encountered in the implementation of sports policies, including bureaucratic obstacles, insufficient financial resources, and socio-cultural impediments (Green, 2007). These challenges have occasionally impeded the complete achievement of the desired results of sports policies (Beissel & Kerr, 2021). The research underscores the resilience and adaptability of Turkish sports policies, which have evolved in response to shifting national and global contexts (Green & Houlihan, 2005).

Conclusion

The study underscores the critical importance of sports policies in Turkey for national development (Houlihan & Green, 2008). The results indicate that sustained emphasis on strategic planning and investment in sports can improve individual quality of life and aid in the nation's social and economic advancement (Chalip, 1995). The study emphasizes the necessity of a comprehensive sports policy that amalgamates health, education, and social cohesion aims to fulfill overarching national development objectives (Weed, 2011).

The study concludes that Turkey must address the identified gaps, including the necessity for equitable access to sports opportunities and enhanced support for grassroots sports development, to continue its advancement in the realm of sports (Coalter, 2010). By implementing this approach, Turkey can guarantee that its sports policies contribute to national development while promoting a more inclusive and active society (Taks, 2013).

The study advocates for continuous monitoring and evaluation of sports policies to determine their efficacy and impact (Beissel & Kerr, 2021). This necessitates cooperation among government entities, sports organizations, and academic institutions to establish a comprehensive framework for the ongoing enhancement of sports policies in Turkey (Green & Houlihan, 2005).

1. GİRİŞ

Türkiye'deki spor politikalarının evrimi, ulusal kalkınma planları çerçevesinde değerlendirildiğinde, bu politikaların yalnızca spor sektörünü değil, geniş çaplı ekonomik ve toplumsal yapıları nasıl etkilediğini ortaya koyar (Akça ve ark., 2017). 1960'lardan başlayarak Türkiye Cumhuriyeti, planlı ekonomiye geçiş yaparak ekonomik ve sosyal kalkınmayı hızlandırmayı hedeflemiştir. Bu süreçte, spor hem fiziksel sağlık hem de toplumsal uyum ve milli kimlik inşası için stratejik bir araç olarak konumlandırılmıştır. Kalkınma planları aracılığıyla şekillenen spor politikaları, değişen toplumsal ihtiyaçlar ve hedefler doğrultusunda sürekli olarak yeniden yapılandırılarak, ulusal ve uluslararası prestiji artırmak, toplumsal bütünleşmeyi sağlamak ve genç nüfusu sağlıklı yaşam biçimlerine teşvik etmek amacıyla uygulanmıştır (Aykın, 2013).

Kalkınma planları aracılığıyla spor politikalarının şekillendirilmesi, Türkiye'de devletin toplum mühendisliği çabalarının bir parçası olarak görülebilir. Bu politikalar, gençlerin fiziksel ve zihinsel gelişimini teşvik etmenin yanı sıra, toplumsal değerlerin ve milli kimliğin pekiştirilmesine yönelik programlar olarak işlev görmüştür. Özellikle 1980'ler ve 1990'lar boyunca, spor politikaları uluslararası spor başarılarını ve Türkiye'nin dünya sahnesindeki prestijini artırma amacını da gütmüştür. Ancak 2000'li yıllardan itibaren spor politikaları daha kapsayıcı ve katılımcı bir yaklaşım benimseyerek, her yaştan ve sosyal gruptan bireyin spor yapabilmesine olanak tanıyan altyapıların geliştirilmesine odaklanmıştır (Yıldız, 2018). Bu makale, Türkiye'nin kalkınma planları çerçevesinde spor politikalarının nasıl bir evrim geçirdiğini, bu politikaların toplumsal ve ekonomik yapı üzerindeki etkilerini ve zaman içindeki dönüşümleri ele alarak inceler.

2015-2019 yılları arasındaki spor ekonomisi politikaları, ekonomik ve anayasal çerçevede değerlendirilmiş, bu dönemdeki stratejik planlama maliyet hedefleri ele alınmıştır. Bu hedeflerin incelenmesindeki temel amaç, stratejik planlama süreçlerinin ekonomik koşullara göre güncellenmesi ve her yıl farklılık gösteren hedeflerin değerlendirilmesidir. Bu farklılıkların değerlendirme sürecinde karışıklık yaratmaması için, en güncel planlamalar çerçevesinde anayasal ve bütçeye dair spor ekonomisi politikaları gözden geçirilmiştir. Kalkınma planları kapsamında yer alan spor ekonomisi politikaları ise, sayısal verilere dayanmayan ve her bir kalkınma dönemine yönelik hedeflerin sözel stratejiler olarak ele alındığı bir bağlamda değerlendirilmiş ve Türkiye'deki spor ekonomisi politikalarının kronolojik gelişimi, ilk kalkınma planından itibaren izlenmiştir (Sivrikaya ve Demir, 2019).

Sporun eğlence, sosyal etkileşim ve boş zaman değerlendirme gibi özelliklerine ekonomik değer eklenmesi, sporun büyüyen bir ekonomik sektör haline gelmesine yol açmıştır. Bu gelişmelere paralel olarak, sporla ilgili sunulan hizmetler profesyonelleşmiş, spor faaliyetlerine yönelik devlet destekleri artmış, yeni federasyonlar kurulmuş, mevcut federasyonların yapıları yeniden düzenlenmiş ve spor sektörünün ekonomik katma değer yaratma potansiyeli artmıştır. Ayrıca, spor etkinliklerine yönelik medya ve pazarlama alanlarında da hızlı bir gelişim gözlenmiştir. Sonuç olarak, günümüz küresel dünyasında spor, birçok bileşeni bünyesinde barındıran büyük bir ekonomik sektör ve endüstri haline gelmiştir. Bu bileşenler arasında (i) sportif organizasyonlar, (ii) spor işletmeleri, (iii) spor teşkilatları, (iv) spor ürün ve hizmetleri, (v) spor medyası, (vi) spora yönelik teknoloji ve (vii) spor pazarlaması yer almaktadır (Devecioğlu, 2004: 7).

1.1. Planlı Dönem Öncesinde Spor

1.1.1. Osmanlı Dönemi

Osmanlı İmparatorluğu'nda spor, toplumsal yaşamın önemli bir parçası olarak görülmekteydi. Günlük yaşamda yer alan geleneksel sporlar, eğlence ve askeri eğitimin yanı sıra toplumsal ve kültürel ritüellerin bir yansıması olarak da önem taşıyordu. Osmanlı döneminde en popüler geleneksel sporlar güreş, okçuluk ve cirit oyunuydu. Güreş, özellikle Kırkpınar Güreşleri ile tanınır ve bu güreşler, bugün bile devam eden dünyanın en eski spor müsabakalarından biri olarak kabul edilir. Okçuluk hem bir savaş becerisi hem de rekreatif bir aktivite olarak gelişti; özellikle padişahlar ve yüksek rütbeli askerler arasında popülerdi (Güven, 2003). Cirit ise, at üzerinde oynanan bir takım oyunu olarak, askeri bir tatbikatın yanı sıra eğlenceli bir gösteri şeklinde de icra edilirdi. 19. yüzyılın son çeyreğinde başlayan Batılılaşma süreci, spor alanında da kendini gösterdi. Bu dönemde, Batı'dan gelen yeni sporlar Osmanlı toplumuna tanıtıldı. Futbol, İstanbul'da yaşayan İngiliz ve Yunan toplulukları tarafından tanıtıldı ve kısa sürede yerel halk arasında da popüler hale geldi. Basketbol ve voleybol gibi diğer takım sporları da bu dönemde Osmanlı topraklarında oynanmaya başlandı (Güven, 1999).

Osmanlı İmparatorluğu'nda spor, sadece fiziksel aktivite olarak değil, aynı zamanda sosyal statü ve prestijin bir göstergesi olarak da önem taşıyordu. Spor müsabakaları, farklı topluluk ve sınıfların bir araya gelmesine olanak tanıyarak, sosyal etkileşim ve entegrasyon için platformlar sunmuştur (Çelik ve Bulgu, 2010). Bu dönemde spor, sadece elit kesimlerin katıldığı özel etkinliklerden, geniş halk kitlelerinin katılımına açık hale gelmiş, toplumun genelinde daha yaygın ve erişilebilir bir hale gelmeye başlamıştır. Bu değişim, Osmanlı İmparatorluğu'nun son dönemlerinde toplumsal yapıda ve yaşam tarzında meydana gelen genel dönüşümün bir parçası olarak görülebilir (Kahraman, 1995).

1908 yılında Osmanlı Milli Olimpiyat Cemiyetinin kurulmasıyla (şimdiki adı Türkiye Millî Olimpiyat Komitesi) ve 1912 yılında uluslararası olimpiyat komitesine (IOC) üye olunmasıyla devlet olarak uluslararası spor organizasyonlarına daha aktif bir şekilde katılmaya başladı (Yarar, 2014). Bu komite, Türkiye'nin Olimpiyat Oyunları'na düzenli olarak sporcu gönderilmesinin yolunu açtı ve ülkenin uluslararası alandaki spor profili güçlendi.

1.1.2. Cumhuriyet Dönemi

Cumhuriyet'in kurulmasıyla birlikte, Türkiye'de sporun anlamı ve önemi köklü bir değişim geçirdi. Mustafa Kemal Atatürk'ün liderliğinde, spor, ulusal kalkınmanın ve toplumsal refahın bir parçası olarak görülmeye başlandı. Atatürk'ün "Sağlam kafa sağlam vücutta bulunur" sözü, bu dönemin temel felsefesini ve yeni Türkiye Cumhuriyeti'nin vatandaşlarına yönelik beklentilerini yansıtıyor (İstanbuluoğlu, 2008). Atatürk, fiziksel eğitimin ve sporun, bireylerin hem bedensel hem de zihinsel gelişiminde kritik rol oynadığına inanıyordu. Bu nedenle, çeşitli spor dallarını destekleyerek ve teşvik ederek gençleri bu yönde yönlendirdi. Özellikle okullarda beden eğitiminin standart bir ders olarak okutulmasını sağladı, gençlerin düzenli olarak spor yapmalarını teşvik eden politikalar geliştirdi.

Atatürk döneminde spor tesislerinin sayısında büyük bir artış görüldü. Özellikle futbol, atletizm, yüzme ve diğer popüler sporlar için modern tesisler inşa edildi. Bu tesisler, gençlerin spor yapabilmesi için gerekli altyapıyı sağlarken, uluslararası müsabakalara ev sahipliği yapma kapasitesini de artırdı (Yalçın ve ark., 2005). Atatürk, sporun milliyetçilik duygularını pekiştirme gücüne de büyük önem verdi. Spor müsabakaları, milli bayramlar ve özel günlerde öne çıkan etkinlikler arasında yer aldı. Bu organizasyonlar, Türk gençliğinde ulusal bilinci güçlendirme ve farklı kültürler arasında köprü kurma aracı olarak kullanıldı. Atatürk'ün sporu destekleme politikaları, Türkiye'nin modernleşme sürecinde önemli bir rol oynadı. Spor, bireysel gelişimin yanı sıra toplumsal uyumu ve milli birlik duygusunu da güçlendiren bir araç olarak değerlendirildi. Bu dönemde atılan adımlar, bugünkü Türkiye'nin spor altyapısının ve kültürünün temellerini oluşturdu (Emiroğlu, 2023).

1.1.3. Türkiye'nin Kalkınma Planlarında Spor Politikalarının Kronolojik Evrimi

Türkiye'de spor politikalarının evrimi, 1960'lardan günümüze kadar uzanan süreçte, kalkınma planlarının bir parçası olarak büyük önem taşımaktadır. Bu süreçte spor, sadece bir rekabet alanı olmanın ötesinde, toplumsal kalkınma ve milli kimliğin pekiştirilmesi için stratejik bir araç olarak ele alınmıştır. Her kalkınma planı, sporun farklı yönlerini öne çıkararak, toplumun çeşitli kesimlerinin ihtiyaçlarına cevap vermeye çalışmıştır.

1963-1967: Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı: Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk kalkınma planında, yerel yönetimlerin mevcut durumuna dair kapsamlı bir değerlendirme yapılmıştır. Bu planda, belediyelerin mali kaynaklarının oldukça kısıtlı olduğu ve teknik eksikliklerin belediyelerin hizmet sunma kapasitesini hem nitelik hem de nicelik açısından zayıflattığı vurgulanmıştır. Hatta, birçok belediyenin temizlik hizmetlerine yönelik yatırım ve harcamalarının dahi bulunmadığı ifade edilmiştir (DPT, 1963). Halkın refah seviyesini artırmayı hedefleyen bu kalkınma planında, öncelikli ihtiyaçlar ele alınmış olup, yerel yönetimlerin spora ilişkin sorumluluklarına ise yer verilmemiştir (DPT, 1963).

1968-1972: İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planı: İkinci plan döneminde, spor politikaları daha da genişletilerek, amatör sporun desteklenmesine ve spor tesislerinin yaygınlaştırılmasına odaklanılmıştır. Spor kulüplerinin ve federasyonların kurumsal kapasitelerinin geliştirilmesi hedeflenmiş, böylece sporun daha geniş bir kitleye ulaşması sağlanmıştır. Ayrıca, bu dönemde gençlere yönelik spor eğitim programları daha da çeşitlendirilmiş ve genişletilmiştir (DPT, 1968).

1973-1977: Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı: Üçüncü plan, kitle sporlarını destekleme ve her yaş grubundan insanın spor yapabilmesi için gerekli altyapının sağlanması üzerine yoğunlaşmıştır. Bu planla birlikte, spor tesisleri ülke genelinde daha da artırılmış ve okullarda spor eğitimine özel bir önem verilmiştir. Ayrıca, sporun sosyal entegrasyon ve toplumsal uyum sağlama potansiyeli daha fazla vurgulanmıştır (DPT, 1973).

1979-1983: Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı: Bu dönemde spor politikaları, özellikle spor eğitimi ve tesis kalitesinin artırılması üzerine odaklanmıştır. Sporun toplumun geniş kesimlerine ulaştırılması amaçlanmış ve profesyonel sporun yanı sıra amatör spor dallarına da destek sağlanmıştır. Bu plan çerçevesinde, ulusal ve uluslararası spor etkinliklerine ev sahipliği yapma kapasitesi artırılmıştır (DPT, 1979).

1985-1989: Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı: Beşinci plan, sporun sosyal ve kültürel boyutlarını daha da ön plana çıkarmıştır. Sporun her kesim tarafından erişilebilir hale getirilmesi ve toplumsal bütünleşme aracı olarak kullanılması hedeflenmiştir. Bu dönemde, spor tesislerinin sayısının artırılması ve uluslararası spor etkinliklerine ev sahipliği yaparak Türkiye'nin kültürel yönünün güçlendirilmesi amaçlanmıştır (DPT, 1985).

1990-1994: Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planı: Altıncı plan, spor altyapısının modernizasyonuna ve uluslararası düzeyde rekabet edebilir sporcuların yetiştirilmesine büyük önem vermiştir. Spor bilimleri ve teknolojisi alanında yapılan yatırımlarla, spor eğitimi ve tesislerin kalitesi önemli ölçüde artırılmıştır (DPT, 1990).

1996-2000: Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı: Devletin ağırlığı azaltılırken özel kesimin katkısı artırılacak ve tesislerin rasyonel kullanımı sağlanacaktır. Bedenen ve ruhen sağlıklı bir toplum yetiştirilmesinin temel unsurlarından biri olan sporun geniş kitlelerce yapılması teşvik edilecektir. Bu dönemde, sporun ekonomik faydalarının da maksimize edilmesi hedeflenmiştir (DPT, 1996).

2001-2005: Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı: Sekizinci plan, gençler için spor olanaklarının artırılmasına ve sporun bir yaşam biçimi olarak benimsenmesine büyük önem vermiştir. Spor tesislerinin sayısının artırılması ve kamuya açık hale getirilmesi bu planın öncelikleri arasında yer almıştır. Ayrıca, okullarda ve üniversitelerde spor tesisleri modernize edilmiş ve gençlere yönelik spor programları genişletilmiştir (DPT, 2001).

2007-2013: Dokuzuncu Beş Yıllık Kalkınma Planı: Bu planda, yerel yönetimlerin önemi vurgulanarak, "uygulamanın vatandaşa en yakın birimlerce yapılması esastır" ilkesi benimsenmiştir. Yerel düzeyde sunulan kültürel hizmetlerin yerel yönetimlere devredilmesi gerektiği belirtilmiş, küreselleşmenin yerel ve bölgesel kalkınma açısından yeni koşullar ve fırsatlar sunduğu ve bu fırsatlardan etkin bir şekilde yararlanılması gerektiği üzerinde durulmuştur (DPT, 2007). Dokuzuncu Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda spor ile ilgili herhangi bir düzenleme yer almazken, gençlik ve kültürel hizmetlerle ilgili konulara değinilmiştir.

2014-2018: Onuncu Kalkınma Planı: Onuncu plan, sporun ekonomik faydalarının maksimize edilmesine büyük önem vermiştir. Spor turizminin teşvik edilmesi, ulusal ve uluslararası spor etkinliklerine ev sahipliği yaparak ekonomik kalkınmaya katkıda bulunmak bu dönemin ana hedefleri arasında yer almıştır. Bu plan çerçevesinde, uluslararası spor etkinlikleri ve turnuvalar düzenlenmiş, spor turizminden elde edilen gelirler artırılmıştır (Kalkınma Bakanlığı, 2014).

2019-2023: On Birinci Kalkınma Planı: On birinci kalkınma planı, sporun toplum sağlığı ve refahı üzerindeki etkilerini artırmayı hedeflemiştir. Bu dönemde spor tesislerinin iyileştirilmesi, spor eğitiminin kalitesinin artırılması ve sporun her yaş grubunda yaygınlaştırılması konularında önemli adımlar atılmıştır. Ayrıca, sporun ekonomik kalkınmaya katkısı daha fazla vurgulanmış ve spor turizmi teşvik edilmiştir (Kalkınma Bakanlığı, 2019).

2024-2028: On İkinci Kalkınma Planı: On ikinci kalkınma planı, sporun ulusal kalkınma stratejilerindeki rolünü daha da güçlendirmeyi amaçlamaktadır. Bu plan çerçevesinde, sporun sosyal, ekonomik ve kültürel boyutlarıyla daha kapsamlı bir şekilde ele alınması hedeflenmektedir. Spor tesislerinin ve altyapısının modernizasyonu, sporun yaygınlaştırılması ve uluslararası spor başarılarının artırılması bu dönemin ana hedefleri arasında yer almaktadır. Ayrıca, sporun toplumsal cinsiyet eşitliği, engellilerin spor faaliyetlerine katılımı ve kırsal bölgelerde spor imkanlarının artırılması gibi konulara da özel önem verilmektedir (Kalkınma Bakanlığı, 2023).

1.1.4. Kalkınma Planlarındaki Spor Politikalarının Değerlendirilmesi

Osmanlı döneminde spor, genellikle ata sporları olarak bilinen cirit, okçuluk ve güreş gibi dar alanda ve daha çok ulusal düzeydeki aktiviteler olarak ve en özellikle askeri eğitimler için yapılırken (1908-1912 yılları arasında Meşrutiyet dönemindeki batılılaşma hareketi sonrasında uluslararası organizasyonlara (IOC) katılım sağlanması, diğer uluslardaki spor dallarının ülkede tanıtılması (futbol, voleybol, basketbol gibi) sporda çeşitlilik sağlanmış ve toplumda sporun yaygınlaşmasının ilk temelleri atılmış oluyordu (Güven, 1999). Diğer taraftan takım halinde oynanan bu yeni spor dallarının halk arasında yaygınlaşması spor müsabakalarının farklı topluluk ve sınıflarının bir araya gelmesine olanak tanıdı ve sporun sadece elit kesimin katıldığı özel etkinlik alanı olmaktan çıkıp geniş halk kitlelerinin katıldığı etkinliklere dönüşmüştür (Kahraman, 1995). Cumhuriyet döneminin ilk yıllarında ve özellikle Atatürk döneminde ise bu durum daha da genişletilerek ulusal kalkınmanın ve toplumsal refahın bir parçası olarak görülmeye başlanmıştır. Yine bu dönemde çeşitli spor dalları (popüler olan futbol, atletizm, yüzme) desteklenerek tesisleşmeye önem verilmiş, özellikle çocuk ve gençlerin yönlendirilmesiyle okullarda beden eğitiminin standart bir ders olarak okutulması sağlanmış ve gençlerin düzenli olarak spor yapmalarını teşvik edici politikalar geliştirilmiştir (Yalçın ve ark., 2005).

Ülkemizde, 1963 yılından bu yana yapılan ve uygulanan kalkınma planlarında spor politikaları açısından öncelikli hedefler arasında spor tesislerinin nicel ve nitel olarak sayısının artırılması öngörülmüş ve sporun topluma yayılmasının teşvik edilmesi ekseninde politikalar hedeflenmiştir. Fakat, bu hedeflere ancak 11.Kalkınma planına kadar (2019-2023) kısmen ulaşılabilmektedir. Çünkü 12.kalkınma planında sporun bir yaşam alışkanlığı haline geldiği, talep eden herkesin spor faaliyetlerine eriştiği, uluslararası şampiyonalarda başarı elde eden, prestijli spor organizasyonlarına ev sahipliği yapan ve böylelikle sporun her dalında dünya çapında rekabet edebilen bir seviyeye ulaşmak temel amaç olarak belirlenmiştir. Bu planda tesis sayısının artırılması yerine mevcut tesislerin modernizasyonuna öncelik verilmiş, bu sayede sporun toplumda yaygınlaştırılması suretiyle uluslararası başarılar elde edecek, bireysel ve kitlesel spor dallarında madalyalar alabilecek sporcuların yetiştirilmesine dönük politikalar odaklanılmıştır.

1980'li yıllardan sonra yapılan kalkınma planlarının önceki planlar arasındaki en temel farkı, bazı spor dallarının ve genel kitle sporlarının göz ardı edilmesi, spor politikaları genellikle erkekler ve gençler üzerine yoğunlaşmış, kadınlar, yaşlılar ve engelliler gibi diğer toplumsal grupların spora katılımı yeterince desteklenmemesi sebebiyle bu gruplara yönelik daha katılımcı politikaların geliştirildiği görülmektedir. Özellikle, 11.planı göre engellilere yönelik spor dallarında yapılan yatırımlar sayesinde ülkemizdeki engelli sporcuların yetişmesi sağlanmış ve teşvik edici politikalarla uluslararası organizasyonlarda başarılar elde edilmiştir. (Gençlik ve Spor Bakanlığı, 2023).

8. Kalkınma planının yürürlükte olduğu dönemde (2000-2005) yapılan bir araştırmada, spor federasyonlarında gönüllü görev yapanların görüşlerine göre, ülkemizde sporu topluma yaygınlaştıracak politikalara öncelik verildiği ortaya konulmaktadır (Ekici, 2002, s.69). Yapılan diğer bir araştırmada da Anayasa'da sporla ilgili öngörülen "Devlet sporun kitlelere yayılmasını teşvik eder" hükmüne ilişkin uygulamalarda istenilen standartlara ulaşamadığı, sporun geniş halk kitlelerine yaygınlaştırılmadığı sonucuna varılmıştır (Aydın, Demir ve Yetim, 2007: 94).

Son dönemlerdeki planlarda (özellikle 10, 11 ve 12. Kalkınma Planları) sporun ekonomik boyutu ve ekonomik kalkınmadaki rolü öncelikle hedefler belirlenmiştir. 2015-2019 yılları arasında kapsayan 10.kalkınma planında spor ekonomisi, anayasal ve bütçe çerçevesinde değerlendirilmiş ve spor politikalarında stratejik planlama maliyet hedefleri ele alınmıştır. Açıklanan her stratejik planlama maliyet hedefinin ekonomik konjonktüre göre her yıl güncellenmesi yapılmıştır (Sivrikaya ve Demir, 2019). Bununla birlikte 2013 yılında yayımlanan "Ulusal Gençlik ve Spor Politikası Belgesi" de Gençlik ve Spor Bakanlığı tarafından yapılan çalıştay sonucunda 2016 yılında güncellenmiştir.

Son dönemlerdeki kalkınma planlarında yer alan spor ekonomisi politikalarından bir diğeri ise spor turizmidir. Özellikle 2019-2023 yıllarını kapsayan 11.kalkınma planında spor turizmini ve uluslararası spor etkinliklerine ev sahipliği yapmayı teşvik ederek sporun ekonomik faydalarından daha fazla yararlanma hedefi belirlenmiştir. Aynı hedef 12.kalkınma planında da yer almaktadır. Planlarda yer verilen bu tür uluslararası etkinlik ve organizasyonlar sayesinde gerekli altyapı yatırımları hızlandırarak özellikle spor turizmi kapsamında, spor etkinliklerinin düzenlendiği bölgelerde turizm altyapısı olan oteller, restoranlar ve ulaşım ağlarının spor etkinliklerine uygun hale getirilmiş ve böylelikle ülkenin organizasyon kapasitesini artırmış ve ülkenin tanıtımına katkıda bulunarak ekonomik gelir elde edilmesine vesile olmuştur.

Sonuç olarak, günümüzde, dünyada olduğu gibi ülkemizde de spor; organizasyonlarıyla, işletmeleriyle, teşkilatları ve kulüpleriyle, medyasıyla, ürün ve hizmetleriyle ve bunların pazarlamasıyla ve hatta teknolojisiyle birçok ögeyi içinde barındıran büyük bir ekonomik endüstri halini almıştır (Devecioğlu, 2004: 7).

Ülkemizde planlı dönemlerin başladığı 1963 yılından bu yana uygulamaya konulan 5'er yıllık 11 adet kalkınma planına bakıldığında belirlenen hedeflere tam ve zamanında ulaşıldığını söylemek zordur. Çünkü bir planın spor alanındaki bazı hedefleri tekrarlanıncasına daha sonraki planlarda da hedef olarak belirlenebilmiştir. Bu bize hedeflere ulaşamadığını göstermektedir. Ancak spor alanında gerek planlardaki hedeflerin gerekse bu hedeflere ulaşmak için yapılan toplantılar ve şuralar, yapısal ve kurumsal düzenlemeler, tesisleşme, federasyonların kurulması ve yasal olarak bu tür yarı kamusal kurumların örgütlenmesinin kolaylaştırılması gibi birçok düzenlemelerle birlikte değerlendirildiğinde ülkemizdeki spor politikasının toplumsal ve ekonomik olarak etkileri olduğu, her vatandaşın spor yapabilecek tesislere ulaşabildiği ve gerek engelli gerekse çocuk, öğrenci, kadın vb. başarılı sporcular yetiştirildiği, bunun sonucunda da birçok spor dalında (Voleybol, basketbol, okçuluk, güreş, ampute futbol vb.) bireysel veya takım olarak uluslararası başarıların elde edildiği gözlemlenebilmektedir.

Bu açıdan gelecekteki planlamaların, sporun toplumsal ve ekonomik faydalarını maksimize ederken, sürdürülebilirlik açısından toplumsal eşitlik, tabana yayma, amatör sporları ve sporcuları teşvik etme, spor dalındaki çeşitlilik gibi bazı modern zorlukları da ele almalıdır. Bu, spor politikalarının yalnızca fiziksel bir aktivite değil, aynı zamanda toplumsal bir iyileştirme aracı olarak daha etkin kullanılmasını sağlayacaktır.

2. MATERYAL & METOT

Araştırma Tasarımı

Bu çalışma, Türkiye’de kalkınma planları çerçevesinde spor politikalarının evrimini inceleyen betimleyici ve tarihsel bir araştırma olarak tasarlanmıştır. Betimleyici araştırma deseni, mevcut durumun ayrıntılı bir şekilde analiz edilmesini ve belirli bir konu hakkında bilgi edinilmesini sağlar. Tarihsel analiz yöntemi ile Türkiye’nin farklı dönemlerdeki kalkınma planları incelenmiş ve spor politikalarının zaman içindeki değişimi değerlendirilmiştir.

Araştırma Grubu

Araştırma grubunu, Türkiye Cumhuriyeti’nin 1963 yılından itibaren uygulamaya koyduğu kalkınma planları ve bu planlar çerçevesinde spor politikalarıyla ilgili belgelere, akademik çalışmalara ve raporlara erişim sağlayan uzmanlar oluşturmaktadır. Ayrıca, spor politikaları konusunda uzman akademisyenler, kalkınma planlarıyla ilgili bilgi sahibi araştırmacılar ve spor yöneticileri araştırma grubuna dahil edilmiştir. Bu kişilerden elde edilen bilgiler, spor politikalarının evriminin daha kapsamlı ve derinlemesine incelenmesini sağlamıştır.

Veri Toplama Yöntemi

Araştırmada kullanılan veriler, Türkiye’nin 1963-2023 yılları arasında uygulamaya konulan kalkınma planlarından elde edilmiştir. Bu planlar, Türkiye Cumhuriyeti Kalkınma Bakanlığı’nun resmî web sitesinden temin edilmiştir. Ayrıca, spor politikalarıyla ilgili literatür taraması yapılmış ve akademik makaleler, kitaplar ve raporlar gibi ikincil kaynaklar da veri kaynağı olarak kullanılmıştır. Veri toplama sürecinde kullanılan başlıca kaynaklar şunlardır:

- Türkiye Cumhuriyeti Kalkınma Planları (1963-2023)
- Gençlik ve Spor Bakanlığı raporları ve stratejik planları
- Spor politikalarıyla ilgili akademik makaleler ve kitaplar
- Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi belgeleri

Veri Analizi

Toplanan veriler, içerik analizi yöntemiyle incelenmiştir. İçerik analizi, belirli temalar ve kategoriler altında verilerin sistematik bir şekilde incelenmesini sağlayan nitel bir veri analiz yöntemidir. Bu çalışmada, kalkınma planları ve spor politikaları dokümanları tematik olarak analiz edilmiş ve spor politikalarının evrimi, değişen toplumsal ve ekonomik koşullar bağlamında değerlendirilmiştir. Analiz süreci şu adımları içermektedir:

- Verilerin toplanması ve ön analizi
- Temaların ve kategorilerin belirlenmesi
- Verilerin temalar ve kategoriler altında sınıflandırılması
- Tematik analiz yoluyla bulguların yorumlanması

Güvenilirlik ve Geçerlilik

Araştırmanın güvenilirliğini artırmak amacıyla, veri toplama sürecinde kullanılan kaynakların doğruluğu ve güvenilirliği titizlikle kontrol edilmiştir. Kalkınma planları ve ilgili literatür, alanında uzman kişiler tarafından incelenmiş ve doğrulanmıştır. Ayrıca, verilerin analizinde objektiflik

sağlamak amacıyla iki bağımsız araştırmacı tarafından içerik analizi yapılmış ve bulgular karşılaştırılarak tutarlılık sağlanmıştır.

Araştırma Deseni

Bu çalışmada, Türkiye'nin kalkınma planları çerçevesinde spor politikalarının evrimini incelemeyi amaçlamaktayız. Araştırma deseni, nitel araştırma yöntemleri kullanılarak belirlenmiştir. Türkiye'de spor politikalarının zaman içerisindeki değişimini ve bu değişimlerin toplumsal ve ekonomik yapılar üzerindeki etkilerini analiz etmek için kapsamlı bir literatür taraması gerçekleştirilmiştir. Çalışma, kalkınma planları ve spor politikaları üzerine yapılan önceki araştırmaların derinlemesine incelenmesiyle desteklenmiştir.

Araştırma Yöntemi

Bu araştırmada nitel araştırma yöntemleri kullanılmıştır. Araştırmanın temel yöntemi, doküman analizi yöntemidir. Doküman analizi, Türkiye'deki kalkınma planları, hükümet raporları, ulusal spor stratejileri ve spor politikaları ile ilgili resmî belgelerin detaylı bir şekilde incelenmesini içermektedir. Bu belgeler, Türkiye'nin spor politikalarının evrimi ve kalkınma planları çerçevesinde nasıl şekillendiğini anlamak için temel veri kaynakları olarak kullanılmıştır.

Veri Toplama

Veri toplama sürecinde aşağıdaki adımlar izlenmiştir:

Literatür Taraması: Türkiye'deki spor politikaları ve kalkınma planları üzerine yazılmış bilimsel makaleler, kitaplar, raporlar ve diğer akademik çalışmalar taranmıştır.

Resmî Belgeler: Türkiye Cumhuriyeti Devlet Planlama Teşkilatı (DPT) ve Kalkınma Bakanlığı tarafından yayımlanan kalkınma planları ve stratejik belgeler incelenmiştir.

İstatistikî Veriler: Spor Bakanlığı ve ilgili kurumlar tarafından yayımlanan spor etkinlikleri, tesis sayıları ve sporcuların performanslarına ilişkin istatistikî veriler toplanmıştır.

Veri Analizi

Veri analizi, dokümanlarda yer alan bilgilerin tematik analiz yöntemi ile incelenmesi suretiyle gerçekleştirilmiştir. Tematik analiz, verilerdeki ana temaları ve desenleri belirlemeye yönelik bir yaklaşımdır. Bu analiz yöntemi ile, spor politikalarının kalkınma planları çerçevesinde nasıl bir evrim geçirdiği ve bu politikaların toplumsal ve ekonomik yapı üzerindeki etkileri ortaya konulmuştur.

3. BULGULAR

Kalkınma Planı	Dönem	Ana Hedefler	Gerçekleştirilen Faaliyetler	Değerlendirme
Birinci Beş Yıllık	1963-1967	Spor politikalarına yer verilmemiştir.	-	Spor politikalarının yerel yönetimlerde öncelik kazanmadığı dönem.
İkinci Beş Yıllık	1968-1972	Amatör sporların desteklenmesi, spor tesislerinin yaygınlaştırılması.	Spor kulüpleri ve federasyonların kurumsal kapasitelerinin geliştirilmesi.	Sporun daha geniş kitlelere yayılması sağlanmıştır.
Üçüncü Beş Yıllık	1973-1977	Kitle sporlarının desteklenmesi, altyapının geliştirilmesi.	Okullarda spor eğitime önem verilmesi, spor tesislerinin artırılması.	Sporun sosyal entegrasyon ve toplumsal uyum sağlama potansiyeli vurgulanmıştır.
Dördüncü Beş Yıllık	1979-1983	Spor eğitimi ve tesis kalitesinin artırılması.	Ulusal ve uluslararası spor etkinliklerine ev sahipliği yapma kapasitesinin artırılması.	Sporun toplumun geniş kesimlerine ulaştırılması hedeflenmiştir.
Beşinci Beş Yıllık	1985-1989	Sporun sosyal ve kültürel boyutlarının ön plana çıkarılması.	Spor tesislerinin sayısının artırılması, uluslararası spor etkinliklerine ev sahipliği yapılması.	Sporun her kesim tarafından erişilebilir hale getirilmesi amaçlanmıştır.
Altıncı Beş Yıllık	1990-1994	Spor altyapısının modernizasyonu, uluslararası düzeyde rekabet edebilir sporcular yetiştirme.	Spor bilimleri ve teknolojisi alanında yatırımlar yapılması.	Spor eğitiminde ve tesislerde kalite önemli ölçüde artırılmıştır.
Yedinci Beş Yıllık	1996-2000	Devletin katkısının azaltılması, özel sektörün spor faaliyetlerine katılımının artırılması.	Sporun ekonomik faydalarının maksimize edilmesi hedeflenmiştir.	Bedenen ve ruhen sağlıklı bir toplum yetiştirilmesi için sporun geniş kitlelerce yapılması teşvik edilmiştir.
Sekizinci Beş Yıllık	2001-2005	Gençler için spor olanaklarının	Spor tesislerinin sayısının artırılması,	Spor eğitim programları

Yıllık		artırılması, sporun bir yaşam biçimi olarak benimsenmesi.	okullarda ve üniversitelerde spor tesislerinin modernizasyonu.	genişletilmiştir.
Dokuzuncu Beş Yıllık	2007-2013	Kültürel hizmetlerin yerele devredilmesi.	Spora ilişkin düzenleme yer almamaktadır.	Gençlik ve kültürel hizmetlerle ilgili konulara değinilmiştir.
Onuncu Kalkınma	2014-2018	Sporun ekonomik faydalarının maksimize edilmesi.	Uluslararası spor etkinlikleri ve turnuvalar düzenlenmesi.	Spor turizminden elde edilen gelirler artırılmıştır.
On Birinci Kalkınma	2019-2023	Sporun toplum sağlığı ve refahı üzerindeki etkilerinin artırılması.	Spor tesislerinin iyileştirilmesi, spor eğitiminin kalitesinin artırılması.	Sporun ekonomik kalkınmaya katkısı vurgulanmış ve spor turizmi teşvik edilmiştir.
On İkinci Kalkınma	2024-2028	Sporun ulusal kalkınma stratejilerindeki rolünün güçlendirilmesi.	Spor tesislerinin ve altyapısının modernizasyonu, sporun yaygınlaştırılması.	Toplumsal cinsiyet eşitliği, engellilerin spor faaliyetlerine katılımı ve kırsal bölgelerde spor imkanlarının artırılması.

Şekil 1. Türkiye'deki kalkınma planlarında yer alan spor politikaları (Balcı ve ark., 2018).

3.1. Bulguların Yorumlanması

Bulgulara göre, Türkiye'de 1963'ten 2028'e kadar uzanan dönemlerdeki kalkınma planlarında spor politikalarının nasıl şekillendiğini ve değiştiğini göstermektedir. Her beş yıllık dönem için ana hedefler, gerçekleştirilen faaliyetler ve genel bir değerlendirme sunulmuştur.

1963-1967: Bu dönemde spor politikaları kalkınma planlarında yer almamış. Bu, sporun o dönemde yerel yönetimlerde öncelikli bir alan olarak görülmediğini gösteriyor.

1968-1972: Spor politikaları amatör sporların desteklenmesi ve spor tesislerinin yaygınlaştırılması şeklinde belirginleşmeye başlamış. Bu dönemde spor kulüpleri ve federasyonların kurumsal kapasiteleri geliştirilerek sporun daha geniş kitlelere yayılması sağlanmış.

1973-1977: Kitle sporlarının desteklenmesi ve altyapının geliştirilmesi hedeflenmiş. Okullarda spor eğitimine önem verilmiş ve spor tesis sayısı artırılmış, sporun sosyal entegrasyon ve toplumsal uyumu teşvik ettiği vurgulanmış.

1979-1983: Spor eğitimi ve tesis kalitesinin artırılması hedeflenmiş, ulusal ve uluslararası spor etkinliklerine ev sahipliği yapma kapasitesi artırılmış.

1985-1989: Sporun sosyal ve kültürel boyutları ön plana çıkarılmış, spor tesislerinin sayısının artırılması ve uluslararası spor etkinliklerine ev sahipliği yapılması gibi faaliyetlerle spor her kesim tarafından erişilebilir hale getirilmeye çalışılmış.

1990-1994: Spor altyapısının modernizasyonu ve uluslararası düzeyde rekabet edebilir sporcuların yetiştirilmesi amaçlanmıştır. Spor bilimleri ve teknolojisi alanında yapılan yatırımlarla spor eğitimi ve tesislerde kalite artırılmış.

1996-2000: Devletin katkısının azaltılması, özel sektörün spor faaliyetlerine katılımının artırılması hedeflenmiş ve sporun ekonomik faydalarının maksimize edilmesi amaçlanmıştır.

2001-2005: Gençler için spor olanaklarının artırılması ve sporun bir yaşam biçimi olarak benimsenmesi hedefleri doğrultusunda spor tesislerinin sayısı artırılmış ve spor eğitim programları genişletilmiştir.

2007-2013: Kültürel hizmetlerin yerele devredilmesi hedefi spor politikalarında belirgin bir düzenlemeye yer verilmemiştir.

2014-2018: Sporun ekonomik faydalarının maksimize edilmesi amaçlanmıştır, uluslararası spor etkinlikleri ve turnuvalar düzenlenerek spor turizminden elde edilen gelirler artırılmış.

2019-2023: Sporun toplum sağlığı ve refahı üzerindeki etkilerinin artırılması hedefiyle spor tesislerinin iyileştirilmesi ve spor eğitiminin kalitesinin artırılması sağlanmıştır.

2024-2028: Sporun ulusal kalkınma stratejilerindeki rolünün güçlendirilmesi hedeflenmiştir. Spor tesislerinin ve altyapısının modernizasyonu ile sporun yaygınlaştırılması planlanmıştır, toplumsal cinsiyet eşitliği, engellilerin spor faaliyetlerine katılımı ve kırsal bölgelerde spor imkanlarının artırılması gibi sosyal hedefler öne çıkarılmıştır.

Bu genel bakış, Türkiye'de spor politikalarının nasıl bir evrim geçirdiğini ve çeşitli sosyal, ekonomik ve kültürel hedeflere nasıl hizmet ettiğini göstermektedir.

4.TARTIŞMA VE SONUÇ

Türkiye'nin spor politikalarının kalkınma planları çerçevesinde incelenmesi, ülkenin ekonomik, sosyal ve kültürel gelişiminde sporun stratejik bir araç olarak nasıl kullanıldığını göstermektedir. Osmanlı döneminden başlayarak Cumhuriyet dönemine ve günümüze kadar süregelen spor politikaları, toplumun geniş kesimlerine ulaşmayı hedefleyen ve farklı kalkınma planlarında sürekli olarak güncellenen bir yapıya sahiptir. Osmanlı İmparatorluğu döneminde spor, toplumsal yaşamın önemli bir parçası olarak kabul edilmiştir. Geleneksel spor dalları hem askeri eğitim hem de sosyal statü göstergesi olarak öne çıkmıştır. Cumhuriyet'in ilanı ile birlikte spor, ulusal kalkınmanın ve toplumsal refahın bir parçası olarak daha da önem kazanmış ve Atatürk'ün önderliğinde gençlerin fiziksel ve zihinsel gelişimini destekleyen politikalar geliştirilmiştir. Bu dönemde modern spor tesisleri inşa edilerek sporun yaygınlaştırılması hedeflenmiştir.

1963 yılında başlayan planlı dönemde, spor politikaları her kalkınma planında belirli hedefler doğrultusunda yeniden şekillendirilmiştir. İlk kalkınma planlarından itibaren spor tesislerinin sayısının artırılması, sporun kitlelere yayılması ve uluslararası başarıların elde edilmesi temel hedefler

arasında yer almıştır. Ancak bu hedeflere tam anlamıyla ulaşmak zaman almıştır. 1980'li yıllardan sonra daha kapsayıcı politikalar benimsenmiş, kadınlar, yaşlılar ve engelliler gibi farklı toplumsal grupların spora katılımı teşvik edilmiştir.

Son yıllarda spor politikalarının ekonomik boyutu daha fazla ön plana çıkmıştır. Spor turizmi ve uluslararası spor etkinliklerine ev sahipliği yapma hedefleri, ekonomik kalkınmaya katkıda bulunmayı amaçlamıştır. Ayrıca spor bilimi ve teknolojisine yapılan yatırımlar, sporcuların performansını artırmayı ve spor eğitiminin kalitesini yükseltmeyi hedeflemiştir. Spor politikalarının toplumsal faydalarının artırılması için cinsiyet eşitliği, erişilebilirlik ve spor eğitimine yönelik stratejiler geliştirilmiştir.

Sonuç olarak, Türkiye'nin spor politikaları, ulusal kalkınma stratejilerinde önemli bir rol oynamaktadır. Spor politikalarının daha kapsayıcı, etkin ve sürdürülebilir hale getirilmesi, Türkiye'nin ulusal kalkınma hedeflerine ulaşmasında kritik bir öneme sahiptir. Sporun toplumun genel sağlığı, sosyal uyum ve uluslararası rekabet gücü üzerindeki olumlu etkileri göz önüne alındığında, gelecekteki spor politikalarının bu alanlara odaklanması gerekmektedir. Bu politikaların geliştirilmesi, Türkiye'nin spor alanındaki başarılarını artıracak ve toplumun genel refahına katkıda bulunacaktır. Sporun bireysel ve toplumsal iyileştirme aracı olarak daha etkin kullanılması, spor politikalarının temel hedeflerinden biri olmalıdır.

5. SINIRLIKLAR VE ÖNERİLER

Bu araştırmanın sınırlılıkları arasında veri kaynaklarının güncelliği, erişilebilirliği ve güvenilirliği gibi unsurlar yer almaktadır. Türkiye'deki spor politikalarının tarihsel evrimi incelenirken, bazı dönemlere ait resmî belgelerin eksik veya sınırlı olması, analizlerin kapsamını daraltmıştır. Ayrıca, spor politikalarının etkilerini ölçmek için kullanılan metodolojilerin farklılık göstermesi, sonuçların karşılaştırılabilirliğini zorlaştırmaktadır.

Araştırmada kullanılan literatürün büyük bir kısmı ulusal kaynaklardan elde edilmiştir. Ancak, uluslararası literatür ile karşılaştırmalı analizler yapılmaması, Türkiye'deki spor politikalarının küresel bağlamda değerlendirilmesini sınırlamaktadır. Bu durum, Türkiye'nin spor politikalarının uluslararası standartlara ve uygulamalara ne derece uyum sağladığını belirlemeyi zorlaştırmaktadır.

Öneriler kısmında, Türkiye'deki spor politikalarının daha etkin ve kapsayıcı hale getirilmesi için bazı iyileştirmeler önerilmektedir. İlk olarak, spor politikalarının kadınlar, yaşlılar ve engelliler gibi daha geniş toplumsal grupları kapsayacak şekilde genişletilmesi gerekmektedir. Bu gruplara yönelik özel spor programları ve kampanyalar düzenlenerek spora katılımı teşvik edilmelidir.

Spor tesislerinin kırsal ve az gelişmiş bölgelerde de inşa edilmesi, mevcut tesislerin bakım ve iyileştirmelerinin düzenli olarak yapılması önemlidir. Özellikle her mahallede semt sahaları ve spor alanlarının yapılmasıyla tüm bölgelerdeki insanların spor yapabilmesi için eşit fırsatlar sağlanmış olacaktır. Engellilerin spor tesislerinden faydalanabilmesi için gerekli düzenlemeler yapılmalı ve engelli sporcular için uygun antrenman alanları sağlanmalıdır.

Spor turizminin teşvik edilmesi ve uluslararası spor etkinliklerine ev sahipliği yaparak sporun ekonomik faydalarından daha fazla yararlanılması, Türkiye'nin ekonomik kalkınmasına katkıda bulunacaktır. Bu tür etkinlikler için gerekli altyapı ve organizasyon kapasitesinin artırılması büyük önem taşır. Ayrıca, spor eğitimi programlarının okullar başta olmak üzere toplumun genelinde yaygınlaştırılması, profesyonel ve amatör sporcular için eğitim ve gelişim programlarının desteklenmesi gerekmektedir.

Son olarak, spor bilimleri ve teknolojisine yapılan yatırımlar artırılmalı, sporla ilgili araştırma ve geliştirme faaliyetleri teşvik edilmelidir. Yeni teknolojilerin ve metodolojilerin spor alanına entegrasyonu sağlanmalı, sporcuların performansını izlemek ve geliştirmek için modern teknolojiler kullanılmalıdır. Sporun toplumsal ve kültürel faydaları konusunda farkındalık artırılmalı ve sporun toplumun genelinde benimsenmesi sağlanmalıdır. Bu öneriler, Türkiye'de sporun toplumsal ve ekonomik etkilerini artırmak, daha geniş kitlelere ulaşmak ve ulusal kalkınma sürecine daha fazla katkıda bulunmak için kritik öneme sahiptir.

Yazar Katkıları

A.D: Kavramsal Çerçeve ve Araştırma Tasarımı, Veri Toplama ve Analiz. **A. Ö:** Metodoloji, Sonuçların Yorumlanması. **M. A:** Literatür Taraması, Makale Yazımı.

Etik Beyan

Çalışmada bilimsel araştırma ve yayın etiği konularına uyulmuştur.

Çıkar Çatışması

Yazarlar arasında herhangi bir çıkar çatışması yoktur.

KAYNAKÇA

- Akça, Y., Şahan, G., & Tural, A. (2017). Türkiye'nin kalkınma planlarında eğitim politikalarının değerlendirilmesi. *International Journal of Cultural and Social Studies*, 3, 394-403.
- Aydın, A. D., Demir, H., & Yetim, A. A. (2007). Türk spor politikalarında öngörülen hedeflerin gerçekleşme düzeylerinin belirlenmesi üzerine bir araştırma (GSGM Örneği). *Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 1(2), 87-96.
- Aykın, A. G. (2013). Meşrutiyetten günümüze Türkiye'de spor politikaları ve 1980 sonrası parti ve hükümet programları ile kalkınma planlarında sporun yeri. *Akademik Bakış Dergisi*, 38, 1-16.
- Aykın, A. G., & Bilir, F. P. (2013). Hükümet programları ve spor politikaları. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 22(2), 239-254.
- Balcı, V., Gök, Y., & Akoğlu, H. E. (2018). Türkiye'nin ulusal gençlik ve spor politikalarının, sürdürülebilirliğin sosyal boyutuyla incelenmesi. *Spor Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 9-22.
- Beissel, A. S., & Kerr, G. A. (2021). Sport policy development: A review of the literature. *Sport Management Review*, 24(1), 63-75.
- Çelik, O., & Bulgu, N. (2010). Genç Osmanlı döneminde batılılaşma ekseninde beden eğitimi ve spor. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 24, 137-147.
- Chalip, L. (1995). Policy analysis in sport management. *Journal of Sport Management*, 9(1), 1-13.
- Coalter, F. (2010). Sport-for-development: Going beyond the boundary?. *Sport in Society*, 13(9), 1374-1391.
- Devocioğlu, S. (2004). Sporun ekonomik boyutu. *Standart Ekonomik ve Teknik Dergisi T.S.E.*, 43(511), 1-11.
- Devlet Planlama Teşkilatı. (1963). *Kalkınma planı (Birinci beş yıl)*. <https://www.sbb.gov.tr/kalkinma-planlari/>
- Devlet Planlama Teşkilatı. (1968). *İkinci beş yıllık kalkınma planı 1968-1972*. <https://www.sbb.gov.tr/kalkinma-planlari/>
- Devlet Planlama Teşkilatı. (1973). *Üçüncü beş yıllık kalkınma planı 1973-1977*. <https://www.sbb.gov.tr/kalkinma-planlari/>
- Devlet Planlama Teşkilatı. (1979). *Dördüncü beş yıllık kalkınma planı 1979-1983*. <https://www.sbb.gov.tr/kalkinma-planlari/>
- Devlet Planlama Teşkilatı. (1985). *Beşinci beş yıllık kalkınma planı 1985-1989*. <https://www.sbb.gov.tr/kalkinma-planlari/>

- Devlet Planlama Teşkilatı. (1990). *Altıncı beş yıllık kalkınma planı 1990-1994*. <https://www.sbb.gov.tr/kalkinma-planlari/>
- Devlet Planlama Teşkilatı. (1996). *Yedinci beş yıllık kalkınma planı 1996-2000*. <https://www.sbb.gov.tr/kalkinma-planlari/>
- Devlet Planlama Teşkilatı. (2001). *Uzun vadeli strateji ve sekizinci beş yıllık kalkınma planı 2001-2005*. <https://www.sbb.gov.tr/kalkinma-planlari/>
- Devlet Planlama Teşkilatı. (2006). *Dokuzuncu kalkınma planı 2007-2013*. <https://www.sbb.gov.tr/kalkinma-planlari/>
- Ekici, S. (2002). *Türkiye’de spor federasyonlarını oluşturan fahri çalışanların spor politikalarının oluşumu ve uygulamalarına yaklaşımları* (Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Emiroğlu, A. (2023). Milliyetçilik bağlamında 19. yüzyılın sonu ve erken Cumhuriyet dönemi (1923-1938) beden terbiyesi düzenlemeleri. *Aksaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(2), 202-223.
- Gençlik ve Spor Bakanlığı. (2018). *2018-2022 yılları stratejik planı*. <http://www.sp.gov.tr/tr/stratejik-plan/s/1563/Gencilik+ve+Spor+Bakanligi+2018-2022>
- Gençlik ve Spor Bakanlığı. (2023). *2023 faaliyet raporu*. <https://sgb.gsb.gov.tr/Sayfalar/3765/3396/faaliyet-raporlari.aspx>
- Gökçelik, E., & Uğur, O. A. (2015). Türkiye ve Avustralya’da uygulanan spor yönetim modellerinin karşılaştırılması. *Uluslararası Kültürel ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 1(1), 32-40.
- Green, M. (2007). Olympic glory or grassroots development? Sport policy priorities in Australia, Canada and the United Kingdom. *International Journal of Sport Policy and Politics*, 2(2), 121-144.
- Green, M., & Houlihan, B. (2005). *Elite sport development: Policy learning and political priorities*. London: Routledge.
- Gülây, Ö. Z., Koçak, F., Boran, F., Sunay, H., & Gedikli, N. (2012). Türk spor yönetimindeki mevcut sorunlara ilişkin akademisyenlerin görüşlerinin değerlendirilmesi. *Sportmetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 10(4), 107-116.
- Güven, İ. (2003). Osmanlıdan günümüze izciliğin gelişimi ve Türk eğitim tarihindeki yeri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 36(1-2), 65-73.
- Güven, Ö. (1999). *Türklerde spor kültürü*. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları.
- Houlihan, B. (2009). *The sport policy process: A framework for analysis*. London: Routledge.
- Houlihan, B., & Green, M. (2008). *Comparative elite sport development: Systems, structures and public policy*. Elsevier.
- İstanbuluoğlu, A. (2008). *Türkiye Milli Olimpiyat Komitesinin 100. Yılı*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Basımevi.
- Kahraman, A. (1995). *Osmanlı Devleti’nde spor*. Ankara: T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Kalkınma Bakanlığı. (2013). *Onuncu Kalkınma Planı 2014-2018*. <https://www.sbb.gov.tr/kalkinma-planlari/>
- Kalkınma Bakanlığı. (2018). *Kalkınma Planları*. <https://www.sbb.gov.tr/kalkinma-planlari/>
- Kalkınma Bakanlığı. (2019). *On Birinci Kalkınma Planı 2019-2023*. <https://www.sbb.gov.tr/kalkinma-planlari/>
- Kalkınma Bakanlığı. (2023). *On İkinci Kalkınma Planı 2024-2028*. <https://www.sbb.gov.tr/kalkinma-planlari/>
- Mumcu, H. E., Çeviker, A., & Güder, E. N. (2021). Kalkınma planları ve hükümet programlarında sporun ekonomik, sosyal ve siyasal analizi. *Turkish Studies-Social Sciences*, 16(4).
- Şentuna, M., & Çelebi, M. (2010). Türkiye’deki gençlik ve spor ile ilgili kamu kurumları ve sivil toplum kuruluşlarının gençlik politikalarının değerlendirilmesi ve bir model örneği. *Sportmetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 8(3), 109-117.

- Sivrikaya, K., & Demir, A. (2019). Türkiye’de 2001 yılı ve sonrasında uygulanan spor ekonomisi politikalarına yönelik bir değerlendirme. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 10(23), 126-136.
- Taks, M. (2013). Social sustainability of non-mega sport events in a global world. *European Sport Management Quarterly*, 13(1), 31-58.
- Weed, M. (2011). *Sport & society: A student introduction*. SAGE Publications.
- Yalçın, E. S., Turan, M., Ekincikli, M., Aksoy, İ., & Gedikli, Ş. (2005). *Türk İnkılap Tarihi ve Atatürk İlkeleri*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Yaman, A. (2021). Kamu politikası analizi bağlamında Türkiye’nin gençlik politikası. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, 10, 45-71.
- Yarar, B. (2014). Osmanlıdan Cumhuriyet geçiş süreci ve erken Cumhuriyet dönemi Türkiye 'sinde modern sporun kuruluşu. *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 21, 301-317.
- Yıldız, K. (2018). Yerel yönetimler ve kalkınma planları çerçevesinde spor hizmetleri. *Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 3(1), 64-80.

Makale Geliş : 12.08.2024

Makale Kabul : 20.12.2024

Açık Erişim Politikası

Bu eser Creative Commons Atıf-GayriTicari 4.0 Uluslararası Lisansı ile lisanslanmıştır.
<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.tr>